

D. H. Lawrence ve Baba Katilliği

Özgülü AYVAZ*

Öz

D. H. Lawrence (1885-1930) 20. yüzyıl İngiliz yazarı ve şairidir. İnsan psikolojisini yansıttığı birçok roman, kısa öykü ve şiir yazmıştır. "The Rocking-Horse Winner" başlıklı kısa öyküsü, Freud'un "baba katilliği" teorisi ile ilişkilendirilebilecek anne-oğul ve baba-oğul ilişkisini betimleyen otobiyografik bir eserdir. Bu nedenle bu çalışma sembolik anlamda babalarını öldüren, öykünün başkişisinin yazar Lawrence'a ne kadar benzediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Freud ve baba katilliği, Dostoyevski, Oedipus Karmaşası, psikanaliz, edebiyat.

D. H. Lawrence and Patricide

Abstract

D. H. Lawrence (1885-1930) is an English writer and poet of the 20th century. He wrote many novels, short stories, and poems reflecting human psychology. His short story "The Rocking-Horse Winner" is an autobiographical work delineating the mother-son and father-son relationships with reference to the Freudian theory of "patricide". Therefore, this article portrays how the protagonist of the short story resembles Lawrence himself in the sense that they both kill their fathers symbolically.

Keywords: Freudian patricide, Dostoyevsky, Oedipus Complex, psychoanalysis, literature.

* Öğretim Görevlisi. Kocaeli Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana-bilim Dalı. zgayvaz@yahoo.com,ozgu.ayvaz@kocaeli.edu.tr

GİRİŞ

Orta sınıf bir ailenin çocuğu olarak 11 Eylül 1885 yılında dünyaya gelen D.H. Lawrence, 20. yüzyıl modern dönem edebiyatında eserler vermiş, özellikle cinsellik ve yasak aşk gibi konularda eserlerini kaleme aldığından büyük tartışmalara yol açmış ve o dönemde eleştirilerin odak noktası haline gelmiştir. *Oğullar ve Sevgililer*, *Aşık Kadınlar* ve *Lady Chatterley'in Sevgilisi* başlıklı romanları işçi sınıfının sıkıntılarının yanı sıra kendisine yönelik eleştirilerin kaynağı olan bu konuları da yansıtmıştır. "Maden ocağında işçi" olan, "alkol kullanan" ve "kiliseye hiç gitmeyen" bir babaya sahip olan Lawrence için, kendisi gibi orta sınıf bir aileden gelen annesi çok daha önemli bir yer teşkil etmiştir (Neville ve Baron, 2010: 47,48)¹. Edebiyat tutkusunu annesine borçlu olan Lawrence, bundan dolayı annesine daha bağılı bir çocuk olarak yetişmiş ve annesiyle olan bu yakın bağ da eserlerine konu olmuştur. Anneye olan aşırı bağılılığı konu edinen *Oğullar ve Sevgililer* romanının yanı sıra "The Rocking-Horse Winner" adlı öyküsü de annesini mutlu edebilmek adına baba rolüne bürünen ve bir anlamda sembolik olarak ailenin babası konumuna gelen küçük bir çocuğun ruhsal yapısını yansıtır. Bundan dolayı "The Rocking-Horse Winner" adlı bu öykü Freud'cu bakış açıyla Oedipus Karmaşasını ve sembolik anlamda baba katiliğini yansıtan bir öyküdür.

1. SIGMUND FREUD: BİLİNÇDİŞİ, BİLİNÇALTI VE BİLİNÇ

1856 ve 1939 yılları arasında yaşamış bir bilim adamı olan Sigmund Freud, bilinçaltı ve bilinçdışı kavramlarıyla ilgilenmiş ve psikanaliz aracılığıyla insan psikolojisini ortaya koyan çalışmalarda bulunmuştur. Çalışmalarında neden-sonuç ilişkisine dayalı analizden uzaklaşmış ve bilinçaltı ve bilinçdışı kavramlarına odaklanarak insan denilen varlığı bu kavramlarla açıklama yoluna gitmiştir. İnsanlık boyunca her canlının üstünde tutulan insan denilen varlık, aslında Freud'dan önce de kendisinin hayatın merkezinde olmadığına yönelik darbelerle karşılaşmıştır: Kopernik ile güneş sisteminde yer alan herhangi bir gezegende yaşadığını ve oluşumun merkezinde olmadığını öğrenen insan, Darwin ile hayvan soyundan gelen gelişmiş bir tür olduğunu öğrenmiştir. (Smith, 2000, 2007, 2010: 3361) Yine de, bilinçli bir varlık olan bu insan özellikle 18. yüzyılda Descartes'ın *Cogito* olgusuyla düşünen bir varlık olmasından dolayı kendi davranışlarını bilinciyle yönlendirebildiğini görmüştür. Fakat 19. ve 20. yüzyıllarda Freud ile kendisine yönelik yeni bir darbe alan insan, kendisini yönetenin bilinci olmadığını, aksine bilinçaltı ve bilinçdışı olduğunu görmüştür. Düşünen bir varlık olan bu insan, bilinçdışında yer alan ve sıkı denetim altında bastırılmış ve zaman zaman sansürlü de olsa açığa çıkma yollarını arayan içgüdülerle yönetilir. Çok fazla sansürlenmeyen ve bilinçdışı kadar derinliklere itilmeyen öğeler ise bilinçaltımızda bulunarak istendiğinde ve çağrıldığında kolaylıkla bilince ulaşabilirler ve yaşadığımız nevroitik durumların sebeplerini bize gösterebilirler. Bu durumda Freud'a göre, bilinçaltı ve bilinçdışına inilerek çocukluk dönemindeki cinsel arzuların yasaklanması sonucu ortaya çıkan nevrozlar ortadan kaldırılabılır. Tam da bu sebepten dolayı Freud insanın sadece bilinciyle hareket eden bir varlık olduğu fikrini reddetmiş ve bilinçaltı ve bilinçdışı çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bundan dolayı "psikanaliz [de] bir "anlam" arayışı halini almıştı[r]" (Tura, 1996: 42). Psikanalizle hedeflenen, nevroitik durumların sebeplerini aramak ve bu nevroitik durumları ortadan kaldırmaktır. Freud'a göre, bilinçaltının bastırılması ama dışarı çıkmak istemesinden kaynaklanan olaylar insanda bazı tutumlara yol açmaktadır. Oldukları gibi ortaya çıkmayan fakat farklı şekillerde kendilerini gösteren bu tutumlar bireyi yaşama bağlayan birer savunma mekanizmalarıdır.

* Öğretim Görevlisi. Kocaeli Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. zgayvaz@yahoo.com, ozgu.ayvaz@kocaeli.edu.tr

1 İngilizce metinden tarafımca çevrilmiştir.

Fiziksel olarak gözlemlenebilen savunma mekanizmalarının yanında rüyaların da bir çeşit savunma mekanizmaları olduğunu savunan Freud, rüyaları bilinçaltına itilerek bastırılan içgüdülerin sembolleri olarak yorumlar. Bu nedenle çalışmalarında rüya analizlerine yer veren Freud, “babaya olan düşmanlık ve anneye olan aşk” gibi bilinçaltı unsurların “rüya analiziyle gözler önüne serilebileceğini” savunmuştur (Westerink, 2009: 40)² çünkü rüyalar anlam taşıyıcıdır: bastırılmış ve bilinçaltına itilen arzuların açığa çıktığı yerlerdir. Bu bağlamda “rüya, bir şifre çözülür gibi belli bir anlama [kavuşturana]” unsur, yani bir şifre çözücüdür (Tura, 1996: 42). Yine Freud’a göre, tıpkı rüyalar gibi, gündüz düşleri ve çocukların oynadıkları oyunlar da bir tür şekil değiştirmiş içgüdüleri yansıtan semboller ve dolayısıyla bilinçaltını ortaya koyar. (Smith, 2000, 2007, 2010: 931) Psikanalizin amacı da, bireyi, rüya, gündüz düşü veya oyun gibi çeşitli savunma mekanizmalarını kullanmaya iten bilinçaltını ortaya çıkartmak ve böylelikle bireyin nevroitik tutumlarını ortadan kaldırmaktır. Tıpkı rüyalar, gündüz düşleri ve oyunlar gibi edebiyat da bilinçaltını gözler önüne serer. Edebiyat eseri, yazarın bilinçaltını ortaya koyan bir aracı ya da sansür rolünü üstlenir. Bu bağlamda edebiyat, yazarın gerçek yaşamda ifade edemeyeceği ve kuralcı ve normcu süper-ego’nun izin vermeyeceği durumu aktardığı bir araçtır. Yani edebiyat, cinsel arzuların ve dürtülerin alanı olan id’in kuralcı süper-ego ile çatışmasında dengeyi sağlayan ego’dur. Bu nedenledir ki, edebiyat eseri, “gizli dürtülerin bir hikayeleştirilmesi” olması bağlamında (Kadiroğlu, 2016: 193), yazarın psikolojik durumu hakkında fikir verebilir. Berna Moran, Freud’un yazar ve eserine ilişkin görüşlerini aktarırken şu ifadeyi kullanır:

Madem ki yazarı yazmaya iten, açığa vuramayıp bastırmak zorunda kaldığı isteklerdir, o halde bunlar bir yolunu bulup kılık değiştirerek kendilerini eserde belli edeceklerdir; tıpkı hepimizin rüyalarında kendilerini gösterdikleri gibi. Bundan ötürü bir sanat eserine, yazarın bilinçaltında kalmış isteklerinin, korkularının v.b. sembollerini taşıyan bir belge gibi bakabiliriz. Psikanalitik eleştiriye kullananlara göre, yazarın eseri, psikanaliz tedavisindeki bir hastanın sözleri gibi ele alınabilir ve o zaman yazarın gizli isteklerini, cinsel eğilimlerini, bilinçaltı dünyasını araştırıp ortaya dökmek için eserini incelemek gerekir. (2009: 152)

Freud’a göre, bilinçaltını en güzel ve en iyi yansıtan edebiyat eserleri Sophocles’in *Oedipus Rex*’i, Shakespeare’in *Hamlet*’i ve Dostoyevski’nin *Karamazov Kardeşler*’idir. Dostoyevski ve *Karamazov Kardeşler* romanı üzerine çokça duran Freud, Dostoyevski’nin yaşamına ve kişiliğine psikanalitik açıdan yaklaşmış ve *Karamazov Kardeşler*’de görülen baba katiliği olgusunun Dostoyevski’nin kendi baba katiliği arzusundan ileri geldiğini savunmuştur. Freud’a göre,

bir kişinin ölmesini istediği kişiyle özdeşleşmesi çok daha önemli bir unsurdur. Buna yönelik bir saldırı ceza niteliği taşır. Kişi ötekinin ölmesini istemiştir ve bu durumda kişi öteki ve ölen olmuştur. Bu noktada psikanalitik kuram şu savı ortaya atar: erkek çocuk için öteki olan genellikle babasıdır ve histerik olarak nitelenen bu saldırı, bu nedenle, nefret edilen babaya olan öldürme arzusunun çocuktaki kendini cezalandırma şeklindedir. (Smith, 2000, 2007, 2010: 4560)³

2 İngilizce metinden tarafıma çevrilmiştir. Bundan sonraki bölümlerde bu eserden verilen alıntıların çevirileri tarafıma aittir.

3 İngilizce metinden tarafıma çevrilmiştir. Bundan sonraki bölümlerde bu eserden verilen alıntıların çevirileri tarafıma aittir.

Görüldüğü üzere Dostoyevski örneği üzerinden baba katilliğinin sebebini gösteren Freud, bunun temelinde Oedipus Karmaşası'nı görmüş ve baba katilliği arzusunun sadece ele alınan eserlerin karakterlerinde değil, aksine herkeste var olduğunu belirtmiştir.

Freud kuramını Sophocles'in *Oedipus Rex* oyunundaki Oedipus kahramanından alır:

Anneyle ensest ilişki Oedipus'un işlediği günahı[r], ikincisi de babayı öldürmek. Bu iki büyük suçun da insanlığın ilk sosyal ve dini kurumu olan totemizm tarafından yasaklanmış olması dikkate değerdir. (3402)

Freud'a göre Oedipus Karmaşası'nın yaşandığı dönem çocuğun genellikle 3-5 yaşları arasında anne-çocuk ilişkisine bir üçüncü kişinin, babanın, devreye girmesiyle çocuğun kişiliğini kazanabilmek amacıyla anneden ayrıldığı dönemdir. Bu dönemde oğlan çocuk annesinin penisi olmadığını, babasının ise kendisinden daha büyük bir penisi olduğunu fark eder.

Her ikisi de onda kastrasyon korkusu oluşturur ve bunun sonucunda annesine olan arzuyu bastırır ve baba örneği, süper-ego ve kültür kavramı baskın çıkar. Bu dönemde anneye dair tüm arzular bilinçaltına itilmeye başlanır. Freud'un Hadımlık Karmaşası olarak da bilinen kastrasyon korkusu ise, Oedipal dönem öncesi olan oğlanın annesiyle cinsel ilişki arzusunu bırakıp "büyük bir penise sahip baba"ya dönmesiyle "çocukluktaki cinsel arzuların düşmanı" olan babadaki kendisinden daha fazla olan gücü keşfetmesi sonucu erkeklik organının hadim edileceği korkusuna kapılmasına tekabül eder (2270). Freud'a göre, insanda görülen her türlü nevrozun sebebi işte bu Hadımlık Karmaşası ya da kastrasyon korkusudur. Freud eleştirisinde diğer bir psikanalist Jung bu durumu şöyle açıklamıştır:

[Freud] enseste eğilimi tam anlamıyla somut bir cinsel arzu olarak düşünür, çünkü o bu karmaşaya nevrozların ana-karmaşası ya da çekirdeği demistir [...]. (Read vd., 1961: 156)⁴

Kastrasyon korkusundan kurtulmak için erkek çocuk her ne kadar anneye olan arzusunu bastırmaya çalışmışsa da bu arzu tamamen yok olmaz ve bilinçaltında varlığını sürdürmeye devam eder. "[E]nsest bir arzudan kaynaklanan baba katilliği" de işte bu Oedipal dönemde çocukta görülen travmanın bir sonucudur (Westerink, 2009: 97). Çocuk hem babayı sever hem de annesiyle daha yakın olabilmek için babasından kurtulmaya, babasını öldürmeye çalışır. Baba katilliğinin "amacı anneye bir kadın olarak sahip olmaktır" (Smith, 2000, 2007, 2010: 3402).

2. D. H. LAWRENCE: "THE ROCKING-HORSE WINNER"

Sophocles'in, Shakespeare'in ve Dostoyevski'nin adı geçen eserlerinde incelenen baba katilliği teması, D.H. Lawrence'ın "The Rocking-Horse Winner" adlı öyküsünde de vurgulanmaktadır. Bu öykü, D.H. Lawrence'ın kendi annesine olan düşkünlüğünün öyküdeki Paul karakterinin annesine olan düşkünlüğü ve arzusu üzerinden işleyen bir yansıması olarak düşünülebilir. Otobiyografik bir öykü olarak adlandırılabilen "The Rocking-Horse Winner"da Paul karakterinin, şanssız bir eşe sahip olmasından dolayı kendisini şanssız hisseden annesini mutlu etme çabası işlenmiştir. Babası şanssız olduğundan, kendisinin dışında iki de kızı olan annesini mutlu etmek isteyen Paul evin çıkarttığı "*Daha fazla para olmalı! Daha fazla para olmalı!*" uğultularından da rahatsız olur ve babası yeterince para kazanamadığı için kendisi para kazanma yollarını arar (Lawrence, 2006: 124)⁵. Böylece at yarışlarına merak saran Paul, yarışlarda hangi atın birinci geleceğini mantıklı yollarla

4 İngilizce metinden tarafımca çevrilmiştir.

5 İngilizce metinden tarafımca çevrilmiştir. Bundan sonraki bölümlerde bu eserden verilen alıntılarını çevirileri tarafıma aittir.

düşünüp bulmak yerine kendi odasına çekilir ve odasındaki tahtadan oyuncak atına biner ve konsantre olmuş bir şekilde atını sürerken “oraya” gider (127). Öyküde “orası” Paul’un “Gitmek istediğim yer” olarak adlandırdığı fakat ismi konmayan ve belirtilmeyen muamma bir yerdir (127). Paul oraya gidebilmeyi başarabildiği durumlarda gerçek yarışlarda hangi atın birinci geleceğini bilir ve o at üstüne bahse girerek kendisine, arkadaşına ve amcasına para kazandırır. Öykünün sonunda, yine oraya gitmiş fakat bu yolculuk esnasında kendisini çok yormuştur.

Hasta olarak gerçek dünyaya geri geldiğinde 70.000 pound kazandığını öğrenip annesine önceki parasıyla beraber 80.000 pound bırakır ve ölür. Öyküyü bir anlamda otobiyografik yapan ise Lawrence’ın kendi ailesinde yaşadığı maddi sıkıntıların öyküde de işlenmiş olması ve Paul karakterinin tıpkı Lawrence gibi annesine babasından daha çok düşkün olmasıdır:

Tüm kayıtlar göstermektedir ki, Lawrence, özellikle ağabeylerinden Ernest’in 1901 yılındaki ani ölümü sonucu, babasındansa annesi Lydia’ya (1851-1910) daha da yakın olmuştur[r]. (Becket, 2005: 7)6.

Anneye olan yakınlık ve babaya olan mesafe, Lawrence’ın “babasından nefret etmesi”ne kadar gider (8). Öyle ki,

[b]abasının, Lawrence’ın başarılarını ve isteklerini biraz olsun fark edebilmesi, aslında ilişkilerinin çok başlarında koptuğu [babasına] karşı şefkat göstermesini kolaylaştırabilirdi. (9)

Fakat babanın ilgisizliği, anneye duyulan yakınlık ve babaya duyulan nefret, Lawrence için babayı terk etme aracı olmuştur:

Lawrence ebeveynlerinden birini gençken terk eden tek çocuk değildir, fakat o aynı zamanda öğretmen olarak çalışmak için evi terk ettiğinde [...] belli bir eril kültürü de terk etmişti[r]. (9)

Lawrence’ın kendi yaşamında görülen bu babanın reddi ya da babayı yok sayarak gerçekleşen sembolik baba katiliği olgusu, “The Rocking-Horse Winner” adlı öyküde işlediği baba katiliği temasının kaynağı olarak adlandırılabilir. Bu bağlamda, öyküdeki Paul karakteri Lawrence’ın bir yansıması ve “hikayeleştirilmesidir”. (Kadiroğlu, 2016: 193)

Öykü, aileyi ve ailenin içinde bulunduğu maddi sıkıntıları tanımlayarak başlar:

Lüks içinde yaşamalarına rağmen, her zaman evde bir endişe hissederlerdi. Hiçbir zaman yeterli paraları olmamıştı. Annenin az bir geliri vardı. Babanın da öyle, fakat sosyal konumlarını devam ettirebilecek kadar değil. Babaları ofiste çalışmak için şehre gitmişti. Aldığı para ümit vadetmesine rağmen bu ümit hiç gerçekleşmedi. Lüks hayatları hep devam etse de, paraya sıkışmanın öz üzücü hissi her zaman onlarlaydı. (Lawrence, 2006: 124)

Üstüne üstlük, “her zaman yakışıklı olan ve pahalı zevkleri bulunan babalarının kayda değer bir şey yapamayacağı” aşıkardı” (124). Böyle bir ortamda ailenin maddi sıkıntılarını ve annesinin niçin mutsuz olduğunu anlamlandırmaya çalışan Paul, annesine niçin fakir olduklarını sorduğunda annesinden “baba[sı]nın şansı olmadığı için” cevabını alır (125). Bu durum ve bu duruma Paul’un tepkisi öyküde şöyle ifade edilir:

Çocuk bir süre sessiz kaldı.
Çekingen çekingen “Şans, para mıdır anne?” diye sordu.
[...]

6 İngilizce metinden tarafımca çevrilmiştir.

[Annesi] “Şans para getiren şeydir. Eğer şanslıysan paran vardır. Bu yüzden şanslı doğmak zengin doğmaktan daha iyidir. Eğer zenginsen, paranı kaybedebilirsin. Fakat şanslıysan, her zaman çok daha fazlasını kazanırsın.” dedi.

“Him! Sen kazanabilir misin? Babam şanslı değil mi?” [diye sordu çocuk.]
Annesi öfkeyle “Sanırım çok şanssız demek daha doğru olacak” dedi.

[...]

“[...] Peki sen şanslı değil misin anne?” [diye sordu çocuk.]

“Bu şanssız adamla evli olduğum sürece olamam.”

[...]

“Madem öyle” dedi çocuk cesurca, “Ben şanslı biriyim.” (125-126).

Görüldüğü üzere, Lawrence’ın çocukluk dönemindeki maddi sıkıntıları (Neville ve Baron, 2010: 48, 49) betimleyen öyküsünde Paul’un yaşamı da Lawrence’ın yaşamı gibidir. Bu bağlamda Lawrence, Paul karakterine kendisinden izler yüklemiştir. Paul’un, şanssız olmasından dolayı maddi sıkıntılara sebep olduğunu düşündüğü babasıyla rekabete girmiş olması ve kendisini şanslı addederek babasının yerini alma durumu sembolik anlamda babasını öldürmesi ile aynı anlama gelmektedir. Baba katiliği durumunun altında yatan sebep ise annesini mutlu etmek ve onu maddi sıkıntılardan kurtarmaya çalışmaktır. Paul’un kendisini şanslı hissetmesinin “Tanrı’dan geliyor” diyerek tanrısal olduğunu söylemesi annesini memnun etmeyince, çocuğun “annesinin dikkatini üstüne çekmek iste[mesi]” annesine daha yakın olma arzusunu göstermektedir (Lawrence, 2006: 126). Bu sayede Paul, tıpkı Lawrence gibi annesine yakın olacak ve Oedipal dönem öncesi kurulmuş olan anne-çocuk ilişkisini bozmaya çalışan babayı, baba rolüne kendisi bulmak üzere, alt etmeye çalışacaktır. Bunu yapmanın yolu da para getirecek olan şans bulmaktır. Freud’a göre, “huzursuz çocukları sallamak onları uyumaya [...] sevk eder” (Smith, 2000, 2007, 2010: 1520). Paul, atı üstünde sallanarak, tıpkı uykuda olduğu gibi bilinciyi hareket eden bir varlık olmaktan çıkmakta, annesine yakın olduğu zamana geri dönmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda, sallanma eylemi “cinsel bir sembol”dür. (1520) Anneye yönelik arzunun Paul tarafından canlı tutulması ve bilince çıkarılmasıdır. Bebeklikteki sallanma eyleminin yinelenmesi olan at üstündeki sallanma eylemi ve Paul’un bu eylem esnasında kendisinden geçmesi öyküde şu şekilde belirtilmektedir:

Şans istedi, şans istedi, şans istedi. İki kız çocuk odasında bebekleriyle oynarken o büyük tahta atında oturur, adeta uzaya çıkacakmış gibi, yüzünde küçük kızları huzursuz eden kendinden geçme ifadesiyle, çılgınca atını sürerdi. At son hızda deliler gibi giderken çocuğun dalgalanan siyah saçları bir arkaya bir öne savrulur, bakışları bir garip olurdu. Bu küçük kızlar onunla konuşmaya cesaret edemezdi. (Lawrence, 2006: 126)

Bu halde atını kullanırken Paul, “şansın olduğu yere götür beni” derdi (126). Annesinin ilgisini üstüne çekmek amacıyla, neresi olduğu belirtilmeyen bu yere gidip şans bulmaya çalışırdı. Bir seferinde,

“İşte gittim oraya” dedi tok ve ani bir şekilde, mavi gözleri hala parlıyordu ve güçlü uzun bacakları birbirinden ayrılmıştı.

“Nereye gittin?” diye sordu annesi.

“Gitmek istediğim yere” diyerek parlayan gözlerle baktı annesine. (127)

Şansı bulmaya gitmişti Paul ve amacı annesini mutlu etmek için para kazanmaktı. Böylece annesiyle kendisi arasında babasından daha farklı bir bağ kurmuştu kendi içinde.

Paul için gidilen yer aslında Freud'un kuramında belirttiği çocuğun anneye yakın ilişkisinin olduğu fakat bu ilişkinin bastırıldığı bilinçdışı olarak yorumlanabilir. Atını sürerken hiç kimseyle konuşmayan ve bir anlamda kendisinden geçen Paul somut dünyadan uzaklaşır, bilinçten çıkar ve tıpkı rüyada ya da gündüz düşünde olduğu gibi, bilinçaltına geçerek hangi atın birinci geleceğini görür ve bilinçdışına geçerek annesiyle yakın olduğu Oedipal dönem öncesine gider. Trans halinde atın adeta uzaya çıkacak kadar haşince sürülmesi anneye olan arzusunun şiddetini gösterir. Bu arzudan dolayı öyküde babadan çok fazla söz edilmez. Söz edildiği zaman da Paul ile ilişkisinde olumlu sayılabilecek bir özellikten bahsedilmez. Paul'a göre baba, şanssız olduğu için yeteri kadar para kazanamayan birisidir. Sadece yakışkıldır ve anneyi mutlu eden pahalı zevkleri vardır. Bu yüzden Paul babaya karşı bir kıskançlık duyar ve annesini asıl mutlu edecek olanı, parayı, arayarak babanın verdiği geçici mutluluktan annesini uzaklaştırmaya çalışır. Annesiyle ilişkisinde babası kendisinin önündeki engel olduğundan babası yerine geçer, baba rolüne bürünür ve aileye onlara yetecek parayı, hatta daha fazlasını, getirir. Böylece babasının başaramadığını başarır ve evdeki baba o olur. Babası üzerinden işleyen Baba figürünü ortadan kaldırdığından sembolik olarak babasını öldürür ve annesiyle beraber olduğu için de bundan mutluluk duyar. Başlarda at yarışı oynadığını amcası ve arkadaşı dışında kimsenin bilmesini istemez Paul. Annesinin buna engel olacağından ve annesini mutlu edebilmek adına oyuncak atı üstünde annesine yaklaştığı yolculuklarının sonlandırılacağından korkar. Daha önce de belirtildiği gibi, rüya, gündüz düşü ve edebiyat gibi, oyun da bilinçdışında yatan arzuları sansürleyerek de olsa bilince çıkartan bir eylemdir. Oyuncak atı üstünde bilinçdışına inen Paul içinse bu oyun bilinçdışı arzusunun, anneye beraber olma arzusunun gerçekleşmesidir. Bundan dolayı, bilincin boy gösterdiği ve bilinçdışına olduğu gibi izin verilmeyen yaşamda annesiyle tam olarak beraber olabilmesi için gerekli ve yeterli parayı kazanana kadar kimsenin bu oyunu bilmemesi gerekmektedir.

Kazandığı 5000 poundu amcası aracılığıyla ayarlanan bir avukatla sanki aileden kalmış gibi gösterip annesinin almasını sağlayan Paul, annesinin mutlu olduğunu görür.

Paul'un annesi 5000 poundu aldı. Daha sonra çok ilginç bir şey oldu. Evdeki sesler, bahar akşamında kurbağalar gibi, birdenbire daha da çıldırdı. Tabii ki yeni mobilyalar geldi, Paul'a özel öğretmen tutuldu. Bir sonraki sonbaharda babasının okulu Eton'a gidiyordu. Kışın çiçekler vardı ve annesinin alışkın olduğu konfor çiçek açmıştı. Fakat mimoza dalları ve badem çiçekleri arasından, parıltılı yastıklar altından, evdeki sesler titrek halde sevinç çığlıkları attılar: "Daha fazla para olmalı! Oh-h-h; daha fazla para olmalı!—her zamankinden daha fazla! Her zamankinden daha fazla!" (132)

Evdeki ısrarlı "Daha fazla para olmalı!" yankıları Paul'u ürkütse de ve "içinde bir şeyler sanki patlayacakmış" gibi hissetse de yine de Paul annesinin mutlu olduğunu görünce kendisinde daha da fazla para kazanma arzusu hisseder (132). Bilinçdışı arzuların aşırılığı paranın gelmesiyle bilinç alanına girince Paul üstünde olumsuz etkiler göstermeye başlar. Freud'a göre babanın gelmesiyle yasaklanan anneye dair arzular bireyin toplumda yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi ve kendi kimliğini edinebilmesi adınadır. Bundan dolayı kendi kimliğini bulmak yerine babasının rolüne bürünerek bu arzuları bilince taşımaya çalışan Paul için arzuların şiddeti bilincin ve sağlığının kaldırabileceğinden fazla olduğundan Paul yavaş yavaş sağlığını kaybetmeye başlar. Sembolik Babanın gücünü göstermeye yeniden başladığı bu noktada Paul tekrar para kazanma eylemini gerçekleştirme yoluna gidecektir. Para kazandıkça da gerçek babanın yanı sıra sembolik Babayı da yeniden alt edecek ve böylece ikinci kere baba katiliğini gerçekleştirmiş olacaktır.

İkinci kere gerçekleşecek baba katiliği öncesi yaşadığı korku ve sağlığında bozulma sürecinde kendisi için endişelenen annesi, Paul'u sahile gidip düzelmeye için ikna etmeye çalışır. Fakat bu Paul için annesinin de bulunduğu ve tahta atı üstünde annesine ulaştığı evden ayrılması anlamına gelmektedir. Bu nedenle evde kalmayı ve annesi çok istiyorsa bir sonraki yarıştan sonra evden ayrılmayı önerir. Gelecek yarış son yarışı olacaktır ve anneyi mutlu etmek için para getireceğini bildiği yarış hakkında oyuncak atına binme fikrinden vazgeçmez Paul. Evden gönderilme korkusu öyküde aşağıdaki gibi dile getirilmiştir:

“Derby’den önce beni göndermediğin sürece ne istersen yapacağım anne” dedi çocuk.

“Nereden göndermek? Bu evden mi?”

“Evet” dedi çocuk annesine uzun uzun bakarak.

“Seni tuhaf çocuk seni! Nedenmiş ki? Birden bire bu evle ilgilenmeni sağla-yan şey nedir? Evi sevdiğini hiç de bilmiyordum.”

Sessizce annesine uzun uzun baktı. Kimseye açmadığı, Bassett’a ya da Oscar amcasına dahi açmadığı sırrı içinde saklıyordu. (133)

Arkadaşı Bassett ve amcasının bilip annesinin bilmediği ilk sır eve gelen paranın kaynağının kendisi olduğuyken arkadaşı ve amcası dahil kimsenin bilmediği sırrı da tahta atıdır ve tahta atında yaptığı yolculukların aslında anneye yakın ilişki içerisinde olduğu bilinçdışına doğru yapılan bir yolculuk olmasıdır. Anneyi mutlu etmek için çocuk ata biner ve anneyi daha da mutlu etmek için atını daha da hızlı kullanır. Anneye yönelik bu eylem sonucunda da yarışta birinci gelecek atı bildiğinden baba katiliğini ikinci kez gerçekleştirir çünkü bu kez 70.000 pound kazanmıştır. Paul’un yarışı kazanacak atın adını söyledikten sonra bilinçsiz bir şekilde yere düşmesi, beyin humması geçirmesi ve sonrasında ölmesi Paul için babasının galibiyeti anlamına gelmez çünkü Paul 70.000 pound kazandığını duyunca annesinden şanslı olduğunun onayını almak ister.

Şanslı olduğumu düşünüyor musun anne? [...] 80.000 poundun üstünde.

Şans diye ben buna derim, sence de öyle değil mi anne? (136)

Bu sözlerden sonra da “Ben şanslı *biriyim!*” der ve ölür. Ölüm, kendisinin şanslı olduğunu engellemediğinden Paul için bir yenilgi anlamı taşımaz. Paul, annesini babasının hiçbir zaman getiremeyeceği kadar fazla parayla mutlu etmiştir. Babasının bu kadar fazla parayı annesine sunamayacağını bildiğinden Paul babasını sembolik olarak öldürmüş, baba katili olmuştur.

SONUÇ

Sonuç olarak, Hyde’in da belirttiği gibi Lawrence’ın “yaşamının kurgusal yorumlamaları [...] gerçeğinden uzak değildi[r]” (1990: 5). Bu bağlamda, otobiyografik unsurlar taşıyan bu öykü, Lawrence’ın ailesindeki maddi sıkıntıları konu almış ve Lawrence’ın kendi annesine olan yakınlığını Paul karakteri üzerinden göstermiştir. Lawrence’ın kendi babasını sevmemesi ve ondan evi de terk ederek uzaklaşması Paul karakterine de yansımış ve öykü boyunca Paul babasıyla hiçbir şekilde iletişime geçmemiştir. Bundan dolayı, Paul’un sembolik bir baba katili olması Lawrence’ın evi ve babasını terk etmesiyle aynı anlama gelebilir. Lawrence da Paul gibi kendi üstündeki eril güce karşı hareket etmiş ve maddi sıkıntı içerisinde olan babasını sembolik olarak katletmiştir.

KAYNAKÇA

- Becket, F. (2005). *The Complete Critical Guide to D.H. Lawrence*. London and New York: Routledge Taylor and Francis e-Library.
- Hyde, G. M. (1990). *Modern Novelists, D. H. Lawrence*. New York: Macmillan Education.
- Kadiroglu, M. (2016). A Freudian Analysis of The Father Image in La Symphonie Pastorale by André Gide. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBArD)*, Sayı 27.
- Lawrence, D.H. (2006). The Rocking-Horse Winner. *A World of Fiction: Twenty Timeless Short Stories, Second Edition*. Sybil Marcus. New York: Pearson Longman, 123-41.
- Moran, B. (2009). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. İstanbul: İletişim, 2009.
- Neville, G.H., ve Baron, C. ed. (2010). *A Memoir of D. H. Lawrence (The Betrayal)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Read, S.H., Fordham, M., ve Adler, G. (1961). *The Collected Works of C.G. Jung Volume 4*. New York: Bollingen Series XX Pantheon Books.
- Smith, I. (2000, 2007, 2010). *Freud- Complete Works*. https://www.valas.fr/IMG/pdf/Freud_Complete_Works.pdf.
- Tura, S.M. (1996). *Freud'dan Lacan'a Psikanaliz*. İstanbul: Ayrıntı.
- Westerink, H. (2009). *A Dark Trace, Sigmund Freud on the Sense of Guilt*. Leuven: Leuven University Press.